

Til Stortingets Energi- og miljøkomité

Ref.: HKF Dato: 22.04.2021

Høringsnotat til Meld.St. 29 (2020-2021): Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 88 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Havet er sterkt påvirket av våre aktiviteter gjennom høsting, arealendring, forurensning og klimaendringer. Mange marine økosystemer er svekket eller alvorlig skadet. Vi vet for lite om marin natur og marine økosystemer og om innvirkningen fra menneskelig aktivitet på havmiljøet fremover. Et sunt hav med robuste økosystemer er en forutsetning for å motstå belastningene.

Klimaendringene gjør nå stor skade. Det har vært advart mot utviklingen gjennom tiår. Heller ikke her har vi greid å forebygge en utvikling som i dag truer våre levekår på kloden.

Tekna opplever at vi heller ikke med denne meldingen kommer på offensiven i å beskytte havet mot de belastningene mennesker påfører havets natur og økosystemer.

Norge bør ta ansvar for marint vern i hele Norges økonomiske sone

Tekna er glad for at meldingen følger opp anbefalingen fra det internasjonale havpanelet og anbefaler et mål om vern av 30% av norske havområder innen 2030. Tekna merker seg imidlertid at regjeringen anbefaler å etablere nye og svakere kriterier enn dagens for hvilke områder som kan regnes inn og at det med en vid tolkning av disse kriteriene ikke vil være nødvendig med nye vernetiltak: "Dei nemnde tiltaka dekkjer 44 prosent av norske havområde. Dersom alle arealbaserte fiskeritiltak ble vurderte å oppfylle kriteria for «andre effektive områdebaserte bevaringstiltak», ville dette auke Noreg sin «verneprosent» til om lag 49 prosent."

Tekna støtter at man i større grad vil se marint vern i sammenheng med andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, men dette må ikke svekke ambisjonen om markert å styrke det marine vernet i norske farvann. Meldingen bør følges opp gjennom raskt å etablere juridisk verktøy for effektivt vern mellom 12 og 200 nautiske mil utenfor norskysten. Tekna mener at målet må være å gjøre bestemmelsene i naturmangfoldloven gjeldende mellom 12 og 200 nautiske mil og at dette bør gjøres raskt, om mulig i løpet av ett år.

Naturmangfoldloven er økosystembasert og sektorovergripende. Siden presset på marin natur kommer fra flere hold samtidig, må sterk beskyttelse (sektordelt og sektorovergripende) benyttes i tilstrekkelig omfang til å redde gjenværende bestander. Norge er internasjonalt forpliktet til å ha denne type verktøy som grunnlag for etablering av marine verneområder. Fordi den er økosystembasert og sektorovergripende, er den også velegnet som hjemmel for å tillate særskilt næringsvirksomhet som ikke overbelaster økosystemet i et verneområde.

Tekna er glad for at de særlig verdifulle og sårbare områdene (SVO) får prioritet, men er skuffet over at ikke globale viktige sjøfuglområder (IBA) er eksplisitt omtalt. Marine IBA er viktige matområder for sjøfuglbestandene og verdifulle områder for naturmangfoldet i havet. I tillegg overlapper IBAene med flere SVOer. IBA bør derfor få en høyere status som forvaltningsverktøy, og prioriteres på lik linje med SVOer.

Særlig varsom forvaltning av kystnære ressurser under press

Tekna er tilfreds med meldingens offensive tilnærming til naturbasert restaurering både når det gjelder satsning på utvikling av ny kunnskap og forringet natur langs norskekysten, slik som i Oslofjorden. Tekna vil imidlertid understreke behovet for raskt å iverksette tiltak som er omfattende nok til igjen å få utviklingen for økosystemet i Oslofjorden og andre ødelagte kystområder med sårbar og verdifull natur på rett spor. Her trengs det økonomiske midler til kunnskapsinnhenting (marinbiologi, teknologi, innovasjon, landskapsarkitektur, byutvikling) via norsk satsning på FNs havtiår og restaureringstiår. Etter tiltaksplanen for Oslofjorden skal restaurering skje via planprosesser i kommunene, men restaurering er kostbart og kommunene mangler midler til dette. Det er derfor behov for en nasjonal satsning på restaurering.

Tekna noterer at regjeringen innen 2024, vil starte opp verneprosesser for de resterende områdene som inngår i verneplanen fra 2004. Tekna oppfatter dette som lite ambisiøst og anbefaler at dette arbeidet startes opp i inneværende år med sikte på gjennomføring innen 2024.

Tekna merker seg også at regjeringen kun foreslår tiltak som vil dekkes innenfor eksisterende budsjettammer, og er skuffet over at man i utarbeidelsen av meldingen later til å ha latt seg begrense av denne føringen i utredningen av viktige løsninger.

Marin og maritim teknologi, kunnskap og næringsutvikling

Teknologi- og kunnskapsutvikling er avgjørende for lønnsom og bærekraftig forvaltning av havet. Innenfor maritim sektor ser næringsaktørene klare myndighetsreguleringer for bærekraftig skipsfart som viktige rammebetingelser for næringsutvikling og global konkurransekraft. Tekna savner en diskusjon av hvordan tiltak for marint vern kan stimulere kunnskaps- og næringsutvikling for globalt konkurransedyktige teknologi- og kunnskapsvirksomheter. Marint vern vil være en investering i fremtiden for norsk havøkonomi. Markedene vil ventelig i økende grad å favorisere dokumenterbart bærekraftige havbaserte produkter.

Tekna mener det også er viktig å legge til rette for en bærekraftig havbruksnæring, og det må stilles tydelige krav til de som driver næring i felleskapets områder. Kunnskap må ligge til grunn for videre utvikling av næringen. Vi trenger også solide og ambisiøse retningslinjer for vern av havhabitat som sikrer et reelt vern.

Tekna savner også en diskusjon om sammenhengen mellom næringspotensialet og tiltak for marint vern i norske farvann. Det vil trenge tilpasning og utvikling av virkemidler som bygger på og trekker fordel av styrket marint vern.

Tekna vil ellers peke på behovet for økt kompetanse, for eksempel økt naturforvalterkompetanse i kommunene som grunnlag for arbeid med vern og restaurering i kystsonen.

En helhetlig forvaltning

Tekna savner en helhetlig oversikt over trusler mot marin natur og økosystemer i de havområdene Norge forvalter. En slik risiko- og trusselvurdering bør ligge til grunn for all havbasert politikk. Den burde gi en helhetlig vurdering av havområdene i det nordlige Atlanterhavet og Nordishavet sett i sammenheng i tillegg til en helhetlig vurdering av Sørishavet. De havområdene der Norge har et fullstendig eller ledende forvalteransvar for er svært store og dette gjør Norge til en stormakt innen havforvaltning. Dette må ses i sammenheng med ledervervet i det internasjonale havpanelet og at Norge samlet sett kan ta et særlig ansvar som spydspiss i utviklingen av havforvaltningen.

Oppsummering:

Tekna viser til det foregående og anbefaler at Stortinget ber regjeringen sikre at:

- Oppfyllelse av målet om 30% marint vern i norske havområder skjer i hovedsak gjennom flere og bedre marine verneområder, og ikke hovedsakelig gjennom endrede rapporteringsrutiner der arealer under eksisterende sektorbaserte tiltak i større grad innrapporteres.
- Juridisk verktøy for effektivt vern mellom 12 og 200 nautiske mil utenfor norskekysten, fortrinnsvis gjennom en utvidelse av virkeområdet for naturmangfoldloven, raskt kommer på plass.
- Verne- og restaureringstiltak for Oslofjorden blir omfattende nok og kommer raskt nok til snarlig å snu utviklingen i positiv retning.
- Verneprosesser for de resterende områdene som inngår i verneplanen fra 2004 startes opp innværende år med sikte på fullføring innen 2024 og ikke «startes opp innen 2024» som meldingen anbefaler.
- Det er fokus på muligheter for forretningsutvikling og teknologiutvikling som skapes gjennom styrket marint vern innenfor næringspolitikk, virkemiddelapparat og i dialog med næringsaktørene.